

Notat angående driftstøtte til kulturvernorganisasjonene som hører innunder KLD

Kulturvernforbundet

Fortidsminneforeningen
National Trust of Norway

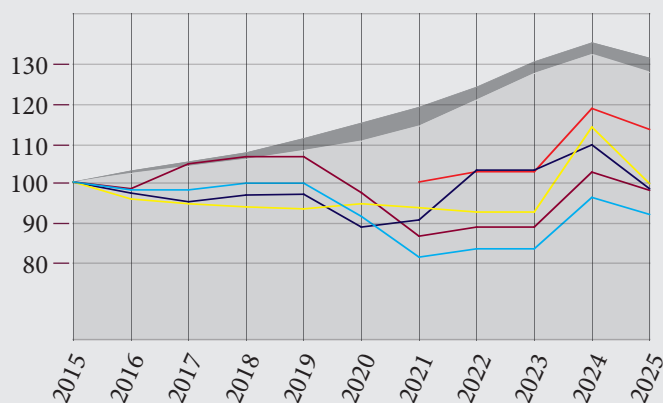

Norsk Kulturarv

Norges kulturvernforbund, Forbundet KYSTEN, Norsk Kulturarv, Norsk Fyrforening og Fortidsminneforeningen har gått gjennom driftstøtte gitt fra Klima- og miljødepartementets budsjett til kulturvernorganisasjonene de siste ti årene, 2015 – 2025. Utviklingen viser en klar nedgang i driftstøtte for alle organisasjonene. Samtlige organisasjoner mottok mer i driftstøtte i 2015 enn det som ble gitt i 2025. Samtidig har pris- og

lønnsutviklingen steget med nesten 30 % på 10 år. Kulturvernorganisasjonene er bekymret for utviklingen og hva dette vil ha å si for det frivillige kulturvernet i fremtiden. Driftstøtten er svært viktig for organisasjonene fordi midlene er grunnlaget for å utløse enda mer midler til frivillig aktivitet. Den frivillige aktiviteten er et viktig bidrag til verdiskapning i samfunnet og vi mener det vil bli stadig viktigere i fremtiden.

År	Kulturvern forbundet	Forbundet Kysten	Fortidsminneforeningen	Norsk Kulturarv	Norsk fyrforening
2025	1 549 000	4 811 000	4 299 000	1 058 000	1 549 000
2024	1 622 000	5 497 000	4 785 000	1 108 000	1 622 000
2023	1 402 000	4 458 000	4 507 000	958 000	1 402 000
2022	1 402 000	4 458 000	4 507 000	958 000	1 402 000
2021	1 367 000	4 513 000	3 954 000	933 000	1 367 000
2020	1 541 000	4 563 000	3 877 000	1 052 000	
2019	1 683 000	4 500 000	4 238 000	1 150 000	
2018	1 683 000	4 524 000	4 232 000	1 150 000	
2017	1 655 000	4 564 000	4 156 000	1 131 000	
2016	1 655 000	4 620 000	4 252 000	1 063 000	
2015	1 688 000	4 827 000	4 375 000	1 081 000	

— Lønnsindeks
— Prisindeks
— Norsk Fyrforening
— Norsk Kulturarv
— Fortidsminneforeningen
— Forbundet Kysten
— Kulturvernforbundet

Utvikling i driftstøtte sammenlignet med pris- og lønnsvekst, indeksert med 2015 som basisår (=100)

Notat angående driftstøtte til kulturvernorganisasjonene som hører innunder KLD

Kulturvernforbundet

Fortidsminneforeningen
National Trust of Norway

Norsk Kulturarv

Oversikt over hva kulturvernorganisasjonene har av inntekter og hvor stor andel av inntektene som kommer fra driftstøtten

Kulturvernforbundets inntekter i 2025

Driftstøtte: Kultur- og likestillingsdepartementet	2 180 000
Driftstøtte: Klima- og miljødepartementet	1 549 000
Tilskudd til Kulturverndagene fra Klima- og miljødepartementet	660 000
Tilskudd til nettverkssatsing Kultur- og likestillingsdepartementet	500 000
Medlemskontingent	185 000
Momskompensasjon (estimert)	400 000
Breddegave Sparebankstiftelsen (ca ½ deles ut som tilskudd)	2 500 000
Andre inntekter (deltakeravgift, mm)	90 000
Samarbeid om kulturvernkonferansen med RA og Kulturdirektoratet	150 000
Finansinntekter (estimert)	200 000
Totalt:	8 414 000

Kulturvernforbundets inntekter lønner et sekretariat på 3,3 årsverk i faste stillinger. I tillegg er det 2 årsverk på engasjement.

Driftstøtten kommer fra KLD og KUD og utgjør til sammen kr 3 729 000 av totale inntekter som er kr 8 424 000. Det vil si at **44 %** av totale inntekter er driftstøtte.

Tilskudd til Kulturverndagene (KLD), kr 660 000, og tilskudd til nettverkssatsing (KUD), kr 500 000, er øremerkede midler til fastsatte prosjekt og satsinger. Tilskudd til nettverkssatsing er engangstilskudd, mens tilskudd til Kulturverndagene gis hvert år.

Breddegaven fra Sparebankstiftelsen DNB, kr 2 500 000, deles halvparten av beløpet ut videre etter søknad.

Tilskudd til kulturvernkonferansen fra Riksantikvaren og Kulturdirektoratet, kr 150 000, er øremerket aktivitet rundt en konferanse, og kr 90 000 andre inntekter er deltakeravgift knyttet opp mot konferansen.

Medlemskontingent, momskompensasjon og finansinntekter er variable inntekter som er knyttet opp mot omsetning og aktivitet og avhengig av driften og driftsinntekter.

Konklusjon

For Kulturvernforbundet viser dette at driftstøtte på 44 % av samlet inntekt utløser betydelig inntektskilder i form av prosjektmidler, egeninntekter og eksterne tilskudd. Dette indikerer at offentlig driftstøtte har en høy utløsende effekt og bidrar til mer enn en dobling av samlet aktivitetsnivå.

Norsk Kulturarv inntekter

Norsk Kulturarv hadde i 2025 en omsetning på kr 11 000 000. Av dette utgjør driftstøtten fra Klima- og miljødepartementet kr 1 058 800. Det vil si at om lag 10 % av omsetningen er driftstøtte.

Norsk Fyrforening inntekter

Driftstøtten fra KLD/Miljødirektoratet utgjorde i 2025 60 % av Norsk Fyrforenings omsetning. Foreningen er helt avhengig av driftstøtten for å kunne drive virksomheten på dagens nivå.

Inntekter 2025

Driftstøtte KLD/Miljødirektoratet	1 549 000
Engangstilskudd Kystverket	200 000
Kontingent	199 800
Momskompensasjon	194 221
Andre inntekter Egenandeler landsm/seminarer	461 670
Sum driftsinntekter	2 604 691

Notat angående driftstøtte til kulturvernorganisasjonene som hører innunder KLD

Kulturvernforbundet

Fortidsminneforeningen
National Trust of Norway

Norsk Kulturarv

Forbundet KYSTEN

Forbundet KYSTEN hadde i 2025 en omsetning på kr 23 000 000. Av dette utgjør driftstøtten fra Klima- og miljødepartementet kr 4 811 000. Det vil si at om lag 21 % av omsetningen er driftstøtte. Organisasjonen søkte i 2025 om momskompensasjon for omsetningen hos 81 kystlag på til sammen kr 57 199 192.

Fortidsminneforeningen

Fortidsminneforeningen mottok kr 4 299 000,- i driftstøtte i 2025. Omsetningen samme år var på 71 millioner. Av dette er 36 millioner omsetning i prosjekter. Driftstøtten gir foreningen et økonomisk fundament som gjør det mulig å opprettholde organisasjonen, støtte de frivillige i deres arbeide rundt om i landet, og å sikre en prosjektvirksomhet som gir stor og variert aktivitet i alle landets fylker.

Hvilket samfunnsoppdrag gjør organisasjonene

De frivillige kulturvernorganisasjonene tar vare på dokumenter, formidler og viderefører vår felles kulturarv. Mye av kunnskapen om kulturvernet ligger hos de frivillige.

Organisasjonene driver med utstrakt informasjonsvirksomhet og folkeopplysning om kulturvern, som kystkultur, fartøyvern, bygningsvern, mat- og drikke kultur, historie og mye annet. For eksempel er det de frivillige som sitter med historien og kunnskapen knyttet til en nedlagt fyrstasjon. Det er de frivillige som har kunnskapen om hvordan man opererer en dampmaskin eller seiler et gammelt fartøy. Det er de frivillige som tar vare på bygninger og setter dem i stand etter antikvariske metoder. Det er de frivillige som har kunnskapen om tilberedningen og konserveringen av mange av våre mat- og drikke tradisjoner. De er eiere, forvaltere, omvisere og formidlere av vår felles kulturarv.

De frivillige kulturvernorganisasjonene er eksperter på sine felt og uttaler seg og deltar på høringer innen sine fagområder. Det har blitt mer og mer vanlig at de frivillige kulturvernorganisasjonene blir invitert av det offentlige til å bidra med sin kunnskap som for eksempel Riksantikvarens bevaringsstrategier og Ny kulturmiljølov. Flere av kulturvernorganisasjonene er UNESCO akkrediterte NGOer; det vil si at de er godkjent av UNESCO til og gi råd om vern og videreføring av immateriell kulturarv. Alle kulturvernorganisasjonene deltar i nasjonale, regionale og internasjonale nettverk og fora der målet er å utveksle og diskutere metoder for vern og videreføring av immateriell og materiell kulturarv.

De frivillige kulturvernorganisasjonene bidrar til det grønne skiftet ved å ta vare på og bruke eksisterende bygninger, fartøy og kulturmiljøer i stedet for å rive og bygge nytt. Dette er en viktig form for gjenbruk og ombruk, som sparer materialer, reduserer avfall og gir lavere klimagassutslipp. Samtidig blir våre felles kulturmiljøer tatt vare på og våre tradisjoner og historie holdes i hevd.

At det finnes frivillige kulturvernorganisasjoner man kan engasjere seg i er et gode i vårt samfunn. Mange av våre medlemmer er pensjonister. Kulturvern gir en aktiv og meningsfull hverdag for eldre, som det stadig blir flere av i samfunnet. Samtidig er det mange unge som engasjerer seg i kulturvern. For eksempel har sjømannskap og seilingstokt i all sin tid vært en redning for unge mennesker som er i fare for å falle utenfor samfunnet. Flere av organisasjonene jobber særlig inn mot disse aldersgruppene for å gi dem en innholdsrik og aktiv fritid. Dette bidrar til god folkehelse, både psykisk og fysisk og sparer samfunnet for kostnader og utenforskap.

Notat angående driftstøtte til kulturvernorganisasjonene som hører innunder KLD

Kulturvernforbundet

Fortidsminneforeningen
National Trust of Norway

Norsk Kulturarv

Hva organisasjonene ønsker å oppnå med driftstøtte

Driftstøtten gjør sekretariatet i stand til å drifte en organisasjon slik at den kan utføre de samfunnsoppgaver organisasjonen, gjennom demokratiske prosesser, har pålagt seg selv. Et minimum av driftstøtte må til for å organisere frivilligheten og aktiviteten frivillige driver og for at den skal være bærekraftig, stå seg over tid og gi størst mulig samfunnsnytte.

Driftstøtte er svært viktig for en forutsigbar drift. Det vil alltid følge faste forpliktelser ved å være i drift, herunder lønn og utgifter til kontor, regnskap og revisjon, medlemssystemer, landsmøter mm. Uten fast driftstøtte er det vanskelig å skape aktivitet.

I de senere år har det vært en utvikling med større samhandling mellom offentlige og frivillige aktører. De frivillige organisasjonene blir bedt inn i ressursgrupper og arbeidsgrupper og til å delta i høringer og gi innspill. Denne samfunnskontakten er ressurskrevende, men også nødvendig for å oppnå felles mål mellom offentlige og frivillig sektor.

Frivillige kulturvernorganisasjoner ønsker å bidra i samfunnet. I de senere årene vises dette særlig når det gjelder demokratioppbygging, motstandskraft og beredskap i samfunnet, identiteten til innbyggere, dokumentasjon og vern av kulturarven og kunnskapen og videreføringen av tradisjoner og håndverk. Alt dette hører sammen og er viktige ingredienser i et velfungerende demokrati.

Frivillige kulturvernorganisasjoner tar vare på vår felles kulturarv og ønsker å være til nytte for samfunnet utover å være til nytte for enkelt personer. Organisasjonene bidrar i lokalsamfunnet og på individnivå, men også i stor grad med å oppnå nasjonale mål og internasjonale forpliktelser.

Hvorfor det er viktig med forutsigbarhet

Driftstøtte i motsetning til prosjektstøtte gir forutsigbarhet over lengre tid. En forutsigbar inntekt er viktig for en organisasjon som har ansatte og som plikter å følge arbeidsmiljøloven. Ansatte trenger forutsigbarhet i ansettelse. Hvis ikke er det fare for at de bytter jobb, og organisasjonen mister opparbeidet kompetanse ved stadig utskiftninger.

Organisasjonene trenger forutsigbarhet når det gjelder planlegging av både vanlig drift og prosjekter. Man trenger et langsiktig tidsperspektiv for å gjennomføre arbeid på en effektiv måte. Slik det er i dag får man vite hva man får i driftstøtte først i februar da året allerede er godt i gang.

Driftstøtten har ikke fulgt den generelle pris- og lønnsutviklingen i samfunnet. Dette er svært krevende for organisasjonene som stadig får flere oppgaver som man skal løse med mindre og mindre driftstøtte. En utvikling som følge av at driftstøtten har gått drastisk ned, er at organisasjonene ikke lenger har ressurser i sekretariatet til å drive prosjekter og må gi dem opp. Dette er den reelle situasjonen i dag for Norsk Kulturarvs prosjekt «Ta i et tak». Følgende av denne utviklingen er at kulturvernorganisasjonene kun driftes uten aktivitet.

Stabil og forutsigbar driftstøtte er avgjørende for effektiv bruk av offentlige midler og for å sikre at aktiviteten får bred samfunnsnytte.

Driftstøtten har ikke fulgt den generelle pris- og lønnsutviklingen i samfunnet. Dette er svært krevende for organisasjonene som stadig får flere oppgaver som man skal løse med mindre og mindre driftstøtte.

Stabil og forutsigbar driftstøtte er avgjørende for effektiv bruk av offentlige midler og for å sikre at aktiviteten får bred samfunnsnytte.

Notat angående driftstøtte til kulturvernorganisasjonene som hører innunder KLD

Kulturvernforbundet

Fortidsminneforeningen
National Trust of Norway

Norsk Kulturarv

Hvorfor det er viktig med driftstøtte for å få prosjekttilskudd

Driftstøtten er en forutsetning for en organisasjons evne til å utløse prosjektmidler, private tilskudd og egeninntekter. Uten en stabil grunnfinansiering har man i vesentlig mindre grad kapasitet til å søke, forvalte og gjennomføre eksternt finansierte tiltak. Erfaringen viser at jo større organisasjon og økonomi, jo mer prosjektstøtte og aktivitet utløses. Samtidig vil en organisasjon med større driftstøtte ha mulighet for en mer effektiv drift fordi man kan rokkere om på ressurser og sette inn ressurser der det trengs over tid. Kulturvernforbundets erfaringer med medlemsorganisasjoner uten ansatte er at det ofte blir for ressurskrevende å drive prosjekt. For å klare å drive prosjekt, utløse mer tilskudd og aktivitet må organisasjonen ha et minimum av drift.

I tillegg er det mange tilskuddsgivere, med unntak av Sparebankstiftelsen DNB, som ikke vil gi prosjektstøtte dersom organisasjonene ikke allerede er driftstøtte finansiert. Dette står ofte som et krav i søknader om prosjektstøtte og søker må oppgi driftstøtte som egenandel for å få prosjektstøtte.

Driftstøtten gir organisasjonene en trygghet og en mulighet til å søke midler fra andre steder. På den måten bidrar driftstøtten til å utløse store verdier innen i kulturvernet og verdiskapning og ringvirkninger i resten av samfunnet.

Hvilken verdiskapning organisasjonene tilfører

Norsk Kulturarv deler ut kr 5 500 000 gjennom prosjektet «Ta et tak». Dette gir en verdiskapning på ca. kr 20 000 000. Gjennom prosjektet «Smakskulen» blir 150 lærere kurset hvert år. Disse lærerne underviser mange klasser hver. Flere tusen elever får hvert år faglig påfyll og inspirasjon gjennom «Smakskulen».

Forbundet KYSTENs kystlag meldte inn at de hadde 172 566 dugnadstimer i Kystlagsundersøkelsen i 2016. Ganger vi opp det antallet med kr. 350, så blir verdien av dugnadsinnsatsen kr. 60 398 100 i året. Vi regner med at vi har samme antall dugnadstimer i 2025. I tillegg er det en omsetning i kystlagene på kr 57 199 192.

Kystlagene oppga i kystlagundersøkelsen at de disponerer rundt 40 827 kvadratmeter med bygninger og kaier, 715 båter, 1 103 motorer og mange andre gjenstander fra kystkulturen. Bygningsmassen har vokst siden 2016, men de opererer med de tallene frem til vi får nye tall i 2026.

Norsk Fyrforening

Blant medlemsfyrene i foreningen ble det lagt ned mer enn 200 000 dugnadstimer av frivillige. Det utgjør 114 årsverk til en verdi av 70 millioner kroner med en timesats på kr. 350. Tallene for 2025 er ikke klare.

Norges kulturvernforbund

Kulturvernforbundet er en paraply for 32 nasjonale kulturvernorganisasjoner som til sammen utgjør 2600 lokallag og 270 000 enkelt medlemmer. Disse utfører 7 millioner timer frivillig innsats i året. Dette utgjør rundt 5000 årsverk og en verdiskapning på ca. 2 milliarder kroner i året.